

SIVILOMBUDET STORTINGETS
OMBUD FOR KONTROLL MED
FORVALTNINGEN
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Undersøkelse - Biblioteksjefstilling - Vestvågøy kommune - svar

Vi viser til mottatt brev angående uttalelse om ansettelse av ny biblioteksjef i Vestvågøy kommune, med påfølgende søknad til Nasjonalbiblioteket om dispensasjon fra kravet om fagutdannet biblioteksjef.

Nasjonalbiblioteket registrer at Sivilombudet har konkludert med at kommunen ikke kunne se bort fra søkeren som hadde bibliotekfaglig utdanning. Det var dermed kvalifiserte søkere til stillingen med bibliotekfaglig utdanning som fylte lovens og stillingsutlysningens krav. Nasjonalbiblioteket blir bedt om å svare på følgende spørsmål:

1. I vedtaket 9. august 2023 viser Nasjonalbiblioteket til at «[...] Vestvågøy kommune har ansvaret for vurderingen av søkere i en ansettelsesprosess». Ble plikten til en selvstendig vurdering etter forskriften § 4 ivaretatt her da dispensasjonen ble innvilget 9. august 2023?

Nasjonalbiblioteket vil også vise til i sitt svar til kommunen at «Vestvågøy kommune har valgt å vektlegge personlige egenskaper fram for bibliotekfaglige kvalifikasjoner som Lov om folkebibliotek, §5 og Forskrift om kvalifikasjonskrav for ansatte i folkebibliotek, §2 stiller krav om når det gjelder ansettelse av biblioteksjef.

Det var problematisk for Nasjonalbiblioteket å gjøre om på saken fordi kommunen først sendte søknad om dispensasjon et halvt år etter at biblioteksjefen var tilsatt. Vestvågøy kommune ved kultursjefen kontaktet Nasjonalbiblioteket pr. telefon ved årsskiftet før de gjorde ansettelsen og Nasjonalbiblioteket informerte om Biblioteklovens § 5 og Forskrift om kvalifikasjonskrav for ansatte i folkebibliotek §2. Kommunen fikk også beskjed om at dersom det var søkere med bibliotekfaglig utdanning og kommunen valgte å ansette en uten bibliotekfaglig utdanning kunne det komme til å regnes som en forbigåelse og et mulig brudd på § 5 i Lov om folkebibliotek. De fikk også informasjon om at det var kommunen som var ansvarlig for vurderinger av søkere og egnethet og at Nasjonalbiblioteket ikke kan gjøre den vurderingen. Vi hørte ikke noe mer fra Vestvågøy kommune før vi fikk en søknad et halvt år etter at ansettelsen av biblioteksjef var gjort.

2. I de tilfeller der det er søkere med bibliotekfaglig utdanning: hva skal etter Nasjonalbibliotekets syn til for at kravet § 4 i forskriften om «at det etter offentlig utlysning ikke har meldt seg noen kvalifisert søken» er oppfylt?

Det er ikke alltid slik at det er samsvar med bibliotekfaglig utdanning og egnethet til å være leder for et bibliotek. Egnethet er ikke nevnt i bibliotekloven, men kommunene vektlegger naturlig nok også personlige egenskaper fordi det er avgjørende om en person er egnet og har de kvalifikasjoner som skal til for å være leder for å sikre bibliotektilbudet. Dette er en vurdering som kommunen selv gjør og Nasjonalbiblioteket kan ikke gjøre en slik vurdering som er basert på intervjuer og referansesjekk som skjer lokalt. Vårt forhold til kommunene er basert

på tillit og at de kontakter oss og ber om råd i ansettelsessaker før de ansetter, eventuelt søker om dispensasjon eller lyser stillingen ut på nytt ved få eller ikke kvalifiserte søkere.

3. I vedtaket 9. august 2023 legger til Nasjonalbiblioteket innledningsvis til grunn at det var to søkere med bibliotekfaglig utdanning. I redegjørelsen i kommunens søknad er kun en av disse omtalt. Hvilke undersøkelser foretok Nasjonalbiblioteket om den andre søkeren med bibliotekfaglig utdanning som ikke var omtalt i kommunens søknad?

Nasjonalbiblioteket krever alltid utvidete søkerlister som vedlegg til dispensasjonssøknaden og vi sjekker disse for å se om det er søkere med bibliotekfaglig utdanning og vi ser også om søkere hører inn under kategoriene a, b eller c jf. Forskriften [...] §2. I denne saken kjenner vi til klager med bibliotekfaglig utdanning. Hun var nå biblioteksjef i nabokommunen til Vestvågøy og Nasjonalbiblioteket forutsatte at kommunen gjorde de nødvendige vurderinger av egnethet slik vi hadde gitt råd om på telefon før ansettelsen.

4. Hvor mange søknader om dispensasjon har Nasjonalbiblioteket mottatt etter ombudets uttalelse 5. mars 2021 (SOM-2020-2393)? Er det noen tilfeller der Nasjonalbiblioteket ikke har innvilget en søknad fordi vilkårene for å dispensere etter forskriften § 4 ikke er oppfylt?

Nasjonalbiblioteket har mottatt 18 søknader etter Sivilombudets uttalelse 5.mars 2021. 17 søknader om dispensasjon er innvilget. En søknad er ikke innvilget fordi det ble søkt om dispensasjon for leder av servicetorg, noe som ikke omfattes av bibliotekloven.

5. Har Nasjonalbiblioteket noen øvrige kommentarer til de problemstillinger saken reiser?

Nasjonalbiblioteket er satt til å forvalte Lov om folkebibliotek, og skal kontaktes når en kommune lyser ut biblioteksjefstillingen og ikke får fagutdannete søkere. Nasjonalbiblioteket kan dispensere fra kravet om fagutdannet biblioteksjef dersom kommunen dokumenterer at det etter offentlig utlysning ikke har meldt seg noen kvalifisert søker.

Kommunen har ansvaret for å drive biblioteket i samsvar med Lov om folkebibliotek. Nasjonalbibliotekets vurdering baseres på at kommunen som ansetter gjør en vurdering av søkere til biblioteksjefstillingen gjennom deres intervjuer og referansesjekk av søkere. Generell egenhet til biblioteksjefstillingen er en viktig og nødvendig egenskap som må tas hensyn til i vurderingen av søkere og ikke bare bibliotekfaglig utdanning. Når kommunen vurderer at en kandidat ikke er egnet er det sannsynlig at det er evnen til å lede kommunens folkebibliotek som er vurdert. Etter Nasjonalbibliotekets oppfatning vil dette være en vurdering som det er vanskelig for Nasjonalbiblioteket å overprøve.

Nasjonalbiblioteket ser på tillit mellom kommune og stat som vesentlig i disse sakene. Vi er avhengige av å motta riktige opplysninger fra kommunene for å behandle søknadene. Når ansettelsen er gjort før kommunen søker om dispensasjon er det vanskelig å gjøre om på saken, slik situasjonen er når det gjelder saken i Vestvågøy.

Kompetansekravet i Lov om folkebibliotek har vært opprettholdt ut fra et ønske om at denne fagkompetansen skulle bidra til å gi gode folkebibliotektenester til befolkningen i tråd med lovens formålsparagraf. Samtidig åpner loven for en relativt omfattende dispensasjonsadgang fra dette kravet i §5 andre ledd Departementet kan dispensere fra bestemmelsen i særskilte tilfeller og gir nærmere forskrifter om kvalifikasjonskrav. Dispensasjonsadgangen er nærmere beskrevet i Forskrift om kvalifikasjonskrav for ansatte i folkebibliotek § 4. Nasjonalbiblioteket behandler årlig mellom 5 og 10 søknader om dispensasjon fra kvalifikasjonskravet i Lov om folkebibliotek. Kommuner med 5 eller flere bibliotekfaglig ansatte er unntatt fra bestemmelsen i §5.

For Nasjonalbiblioteket vil terskelen for å avslå en dispensasjonssøknad, og dermed si at en kommune ikke driver folkebiblioteket i tråd med Lov om folkebibliotek være høy. I kommuner med færre en 5 bibliotekfaglig ansatte er det 26 prosent av folkebibliotekene som ikke har

fagutdannet biblioteksjef etter kravene i loven. Dette utgjør til sammen 75 kommuner. Etter Nasjonalbibliotekets oppfatning gir også disse 75 kommunene befolkningen bibliotek tjenester i tråd med formålsparagrafen i Lov om folkebibliotek.

Med hilsen
Svein Arne Tinnesand
Avdelingsdirektør Bibliotekutvikling

Hilde Ljøddal
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk signert og har derfor ingen håndskrevne signaturer